

Zwanger van een tongzoen

Deze foto is gemaakt in 1951 tijdens een schoolreisje naar Apeldoorn van de Mariaschool uit Someren-Eind. De leeftijden van de meisjes liepen nogal uiteen, omdat in die tijd sprake was van zevende en achtste klassers. Wettelijk gezien waren meisjes destijds leerplichtig tot 15 jaar, maar lang niet overal waren daar voorzieningen voor, zoals in Someren-Eind. Deze oudere meisjes werden gewoon verdeeld over de bestaande groepen en leerden opnieuw wat ze al eerder geleerd hadden.

door Annelies van der Woude

Het is een zoete inval bij Mía van de Loo - Vereijken (1937), in-zender van de foto. Ze heeft een aantal oud-klasgenoten opgetrommeld die op een maandagmorgen in augustus graag bij haar langskomen. Onder hen Tonny van Doorn (1939), Mía Kösters - Truijen (1937) en Hanny Cuunders - Van der Linden (1939): allen geboren en getogen in Someren. En hier gebelev. In het begeleidende briefje bij de ingestuurde foto schreef Mía Vereijken dat ze vanwege haar repertoire in het dorp bekend staat als Imca van Someren. Ooit trad ze zelfs op met Imca Maria. Als ze halverwege de ochtend desgevraagd het volkslied van Someren zingt - het liedje waarvoor zij de tekst schreef en een cd uitbracht - deint en zingt iedereen mee. Prachtig.

*Wai mense hier uijt Summere,
Die leuu hul teurej
Mer vijftig jaar geleje, wel,
Toen viel de echt nie mee*

Da het echt niet meeviel in het Someren van de jaren vijftig blijkt wel uit de vele anekdotes over onwetendheid, hypocrisie, angst en onderdrukking. „Maar”, benadrukken de vier dames: „toen wisten we niet beter.” Pas later zijn zij zich gaan realiseren dat sommige zaken niet deugden, dat ze veel in angst hebben geleefd. Zoals op school, waar - enkele uitzonderingen daargelaten -, 'kwaai zusters' het voor het zeggen hadden die ieder kind onderwierpen

IN DE KLAS

Klasgenoten delen veel, maar er komt een dag dat ieder zijns weegs gaat. Het ED belicht deze week zes klassen van vroeger, en gaat op zoek naar de verhalen

6 + 18 = 54 9 x 2 = 18
0 - 56 = 14 39 + 55 = 94 8 x 4 = 32
6 : 4 = 1,5 62 - 16 = 46

aan een streng regime van orde, reinheid en vlijt. Wie buiten de pas liep of niet goed kon leren, kreeg een pak slaag. Kinderen uit betere milieus of van rijke boeren hadden dikwijls een streepje voor of werden voorgetrokken, in ruil voor extra geld of vlees dat de ouders van deze kinderen aan de zusters gaven. Arme kinderen werden op school met minachting behandeld.

Ook de pastoor herinneren de dames zich als een man waar zij bang voor waren. Ieder van hen zweette peentjes tijdens zijn wekelijkse catechismuslessen op school. Tonny: „We moesten allemaal teksten uit ons hoofd leren waarvan wij niets begrepen. Volstrekt onzinnig. Als je een zin niet wist, moest je de hele tekst tien keer overschrijven.”

Mía vertelt over de honderd strafregels die zij een keer kreeg en moest inleveren met een handtekening van haar ouders. Om nog eens honderd strafregels van haar ouders te ontwijken vroeg ze haar opa om een handte-

• Zevende- en vijfdeklassers van de links, staat Tonny van Door. Rechts voorste rij, vijfde van links, zit Hanny

Mariaschool uit Someren-Eind tijdens een schoolreisje naar Apeldoorn in 1951. Op de bovenste rij, vierde van staat een leerkracht, links van haar staat Mía van de Loo - Vereijken. Naast haar staat Mía Köster - Truijen. Op de Cuunders - Van der Linden.

kening. „Maar mijn opa werkte ook als tuinman bij de pastoor. Toen ik mijn strafwerk inleverde herkende de pastoor de handtekening van mijn opa. Hij heeft me toen heel streng vanonder zijn bril aangekeken. Gelukkig bleef het daarbij, maar ik was doodsbenauwd.”

In augustus, bekend als de botermaand, ging de pastoor bij alle parochianen langs om geld of boter te halen, een buffer om in zijn eigen onderhoud te voorzien. Mía Köster vertelt: „De armste gezinnen, die nauwelijks rond konden komen, ontzag hij niet. Terwijl hij meer geld had dan wie dan ook in het dorp.” Mía Vereijken vervolgt: „Als hij op weg was om de zieken hosties te brengen, dan sprongen we als de duvel van de fiets om te knielen.”

En dan die zevende klas. „Hopeeloos”, herinnert Tonny zich. „Het

had totaal geen zin, de leerkrachten wisten niet wat ze met ons aan moesten.”

Zij en Mía Vereijken mochten na dat jaar alsnog naar de huishoudschool in Lierop. Mía Kösters, de oudste van een gezin met vijf kinderen, waaronder een gehandicapt zusje, moest daarentegen met dertien jaar gaan werken bij Vullings' Band-, Veter- en Elastiekfabrieken in Heeze. Er moest geld verdiend worden. „Ik werd compleet in het diepe gegooid en aan het werk gezet achter gevaarlijke machines. En ik moest op de

• • •

Op school onderwierpen 'kwaai zusters' ieder kind aan een streng regime van orde, reinheid en vlijt

fiets, bijna 20 kilometer. Er was geen sprake van dat ik met de bus zou gaan, want de bus kostte per week twee gulden en ik verdiende vijf gulden per week. Ik was nog een kind en dat viel niet mee tussen al die grote mensen. Gelukkig mocht ik na een paar jaar terug naar Someren-Eind, toen daar een confectieatelier werd geopend.”

Gaandeweg de ochtend beseften de dames nog weer eens dat zij in heel verschillende gezinnen zijn groot gebracht. Zo was het vooral warm en gezellig in het grote, muzikale nest waar Mía Vereijken opgroeide. En streng, maar rechtvaardig bij Mía Köster. Als oudste kreeg zij wel heel jong veel verantwoordelijkheden. Bij Tonny thuis kon veel. Haar vader werkte op zeker moment in de Belse mijn en deed levensgevaarlijk werk dat goed ver-

diende. Daarom was er bij Tonny thuis wel eens geld voor wat extra's: mooie kleding, leren handschoenen of een nieuwe fiets.

Ook werd bij hen thuis openlijker over dingen gesproken. Zo blijkt zij bijvoorbeeld als enige seksuele voorlichting te hebben gekregen. De andere meisjes werd niets verteld. Bij hun eerste menstruatie kreeg één van hen te horen: 'nu moet je oppassen.' Maar waarvoor, daarover werd met geen woord gerept. Mía Köster: „Ik was altijd bang, maar waarvoor precies wist ik niet.” Mía Vereijken lacht: „Wij dachten dat je van een tongzoen al zwanger kon worden.”

*De wirruld is nie mer as toen,
We zien ut auveral
Dus moete we same zurge, dé
Ut better worru zal.*

Toen viel dé echt nie mee